

L'APUNT

Una nova mirada
per a un nou discurs

Jaume Vidal

Ferran Barenblit, el nou director del Macba, pertany a la generació, apareguda als anys noranta, de comissaris o *curators* –amb pronúncia anglesa– que van activar l'escena catalana de l'art contemporani presentant artistes de la seva generació. Una nova fornada de creadors que emergien amb una nova visió que barrejava les tècniques més tradicionals amb l'ús de les no-

ves tecnologies i que oferien un marcat discurs conceptual, però que no defugia l'expressió mètrica. Els comissaris substituïen el paper dels crítics d'art de vella escola i marcaven molt el discurs dels artistes. Per això el seu protagonisme va ser criticat. Però ara és la feina que s'exigirà a Barenblit. Construir un discurs propi a partir del fons del Macba.

Ferran Barenblit, ahir al Macba ■ ANDREU PUIG

i del jurat del concurs per escollir el nou director.

De Dercon va manllevar una altra reflexió molt interessant per actualitzar la missió del museu, i que també té a veure amb el públic com a objectiu prioritari. “Li hem de donar alguna cosa que no s'espera, sorprendre'l, provocar-li una explosió en les seves expectatives”, va dir. Barenblit parla en tot moment de públics, no de públic, perquè entén que no es pot tractar de la mateixa manera un turista que un visitant local, un expert que un curiós.

El públic, o públics, com a repte número u. Sonabé. Però caldrà veure quines actuacions pensa fer per seduir-lo. Pistes que va donar ahir el nou director del seu programa: vol portar dins del museu els debats que hi ha a la ciutat, s'imagina un laboratori d'experimentació “a tots els nivells”, la referència geogràfica ha de ser el Mediterrani, la col·lecció ha de ser material per fer recerca, s'ha d'anar més enllà

dels formats expositius i incidir molt en la dimensió educativa...

En la presentació d'ahir, pràcticament no es va fer cap referència al dal·tabaix que ha conduït al canvi de relleu en la direcció, és a dir, la crisi que va provocar la censura de l'obra del rei Joan Carles sodomitzat, amb la destitució dels seus comissaris. Berta Sureda, la nova comissionada de Cultura de l'Ajuntament –que encara ara no ha designat els seus representants als òrgans de govern del museu–, va dir que el nomenament de Barenblit “tanca una etapa d'inestabilitat”. No va voler burxar més les ferides –“jo no hi era”–, però sí que va assegurar que el sector se n'ha endut una lliçó, de tot plegat: “Que s'ha de respectar la llibertat de programació artística.” El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, un pèl molest, la va matisar: “Mai s'ha coartat aquesta llibertat.” I Barenblit no va entrar en la discussió: “Jo miro al futur.” ■

Críticateatre

Jordi Bordes

Quines són les ‘nostres’ guerres

Neus Català. Un cel de plom

Dramatúrgia: Josep M. Miró
Director: Rafael Duran
Intèrpret: Mercè Arànega
Dimecres, 22 de juliol (fins diumenge), a la Sala Muntaner

The civil wars

Concepció, text i direcció: Milo Rau
Companyia: Institute of Political Murder
Intèrprets: Karim Bel Kacem, Sara De Bosschere, Sébastien Foucaul, Johan Leysen
Dijous, 23 de juliol (fins avui), al Mercat de les Flors

Teatre polític d'acció directa. Tant la proposta de l'actriu Mercè Arànega com la del director Milo Rau exposen testimonis que parlen sobre els motius pels quals una persona és capaç d'arriscar la vida per una causa. Neus Català va entendre des de la seva primera vaga als 14 anys que calia lluitar contra el feixisme; un gihadista siríà vingut d'Europa creu que perdre la vida per la instauració d'un califat és guanyar-se el títol de màrtir. Arànega parteix d'una dramatúrgia compacta, d'una direcció que essencialitza i enfoca l'actitud vital d'una dona, de 99 anys, que necessita explicar el seu patiment per reivindicar les altres companyes; Milo Rau se serveix de la història dels seus actors per buscar motivacions, però es perd i no sap transmetre gaire res. Tot és polític amb una voluntat de despertar consciències però *Un cel de plom* encerta en la diana, mentre que *The civil wars* falla el tret.

Un cel de plom

Mercè Arànega presenta un personatge que no plora, que ho explica tot amb una fredor que, per moments, espanta però que captiva per la seva radicalitat i compromís. Neus Català ressona contínuament en aquesta dramatúrgia (un text directe de frases curtes i contun-

Mercè Arànega, en el muntatge ‘Un cel de plom’, a partir de la biografia de Neus Català ■ JOSEP AZNAR

dents, molt efectiu). No es cansa de reivindicar altres companyes de lluita, altres víctimes. Sigui davant de Montserrat Roig, quan li va demanar entrevistar-la per al seu llibre sobre els exiliats de la guerra que van patir els camps de concentració nazis, o davant de qui sigui. L'espai és nu, només algunes restes d'un element potser cremat (potser un vagó o potser un barracó) on el personatge es refugia. Quan no ho fa, en la negror d'un fosc. El seu discurs és implacable. Arànega sap modular la veu per aportar els matisos en el pensament de la lluitadora. És necessari per dotar d'humanitat el personatge, massa heroic per ser veritat.

Més mal fa descobrir per boca del fill que, des de la sortida del camp, no ha deixat de tenir malsons. El muntatge allarga la vo-

suportar les inclemències d'Argelers també tenia el seu costat fosc quan les noies havien de tornar, ja com a mares amb les criatures, que, sovint, morien amb la mateixa indiferència mundial que la resta d'exiliats.

The civil wars

Milo Rau escruta la realitat política a través de documents reals. Ho va fer a *Hate radio* (Grec, 2013) impactant per la seva contundència. Ara, la seva intenció d'entendre per què un jove europeu s'integra a Estat Islàmic falla estrepitosament. No té document on agafar-se. Prova sort mirant de raonar les motivacions entre els seus actors. Creu que el pes del pare en l'educació del fill és clau. Probablement, perquè en la seva cerca de respostes va entrevistar un pare que denunciava als mitjans que els fills d'Europa marxaven a la guerra de Síria i ningú ho impedia. Aquest no va parar fins que el va tornar a casa. Però, segons la mirada de la producció, ja és un fill perdut en una causa irracional. La peça no indaga sobre els companys, la religió, la feina o la necessitat de revoltar-se.

La posada en escena és esgotadora per al públic. L'excés de sobretítols impedeix veure res més.

Tampoc passa gaire cosa: els actors basculen entre els diferents espais i es dirigeixen a una càmera que els reproduïx en primer pla. Hi ha la seva veritat, per moments còmica i altres d'elevada sinceritat, però no entén que no hi ha guerra nostra, sinó causes per les quals sentir-se viu, tot i la tortura o la mort. És evident la seva voluntat de denúncia (la còmoda Europa obvia allò que l'incomoda) però és que *The civil wars* és incapaç d'enfocar on s'alimenten els mals, ni tan sols d'identificar-los, i així la lluita continua sent contra fantasmes. Mala peça al teler. ■

Amb el ressò de ‘La maternitat d'Elna’, Arànega signa una versió implacable

luntat de Neus Català de continuar denunciant la situació. Confia que no es repeteixi mai més. Però comprova que la humanitat ha après a digerir-ho amb l'eufemisme. Perquè després de l'Alemanya nazi hi ha hagut capítols ben similars a Xile, Ruanda, Iugoslàvia, Síria... Una veritat lúcida que, per ara, ningú és capaç de frenar.

La dramatúrgia sobre el llibre de Neus Català té un paral·lel que és l'adaptació que Pablo Ley va fer de *La maternitat d'Elna*. Aquella infermera, Elisabeth Eidenbenz, que es va trobar gestionant un espai d'esperança entre les embarrassades que havien de